

Historien om en US Carabin

af Bent Rolighed

I 2006 modtog museet et skydevåben, som havde været anvendt i modstandskampen i den sidste del af den tyske besættelse 1940-45. På opfordring fra museet skrev giveren efterfølgende denne redegørelse om våbenets historie.

I besættelsestidens sidste halvår kom der rigtig gang i nedkastninger af våben til modstandsfolk, som der eksempelvis er fortalt om i Historisk Årbog 2002 s. 117. Af skydevåben var der især mange karabiner, og nu er én af dem havnet på Thisted Museum, og det giver anledning til en nærmere omtale.

Den 30. november 1944 ved midnatstid landede 12 containere i udkanten af Østerild Plantage, hvorefter godset blev læsset på en lastbil for senere at blive skjult under halmen i landmand Søren Gravesens lade. Han var mælkekusk og besøgte som sådan dagligt Hillerslev Mejeri, og en dag havde han i al hemmelighed foruden mælkespandene en pakke, der efter aftale indeholdt to karabiner, den ene til førstemejeristen, Børge Hansen, den anden til undertegnede, som den gang var ansat på mejeriet. Begge havde været med til modtagelsen i plantagen.

Senere blev våbnene rensat for den olie, der havde beskyttet dem under transporten fra England. Vi prøvede at skille og samle dem, så vi efterhånden blev kendte med funktionen. Det var et let våben, i længde ca. 90 cm, halvautomatisk – kaliber 7,65 – og magasinet indeholdt 15 patroner.

Vi fandt et godt gemmested i et af udhusede, men på et senere tidspunkt kom der fra ledelsen via Jens Kirk, Thousgård, besked om, at intet illegalt måtte opbevares på bopælen, ikke så meget som et eneste illegalt blad. Vi samlede da vore karabiner, ammunition m.m. i en såkaldt køler, en høj, cylinderformet aluminiumsspand, hvor det, der skulle skjules, var indpakket i papir og lagt i sække. En mørk aften bar vi køleren over til en lille plantage i nærheden af mejeriet. Ved en åben plads skar vi med en spade græstørv af og gravede et passende hul, hvor køleren snart var skjult.

US Carabin – museumsnummer 4376x1.

Senere, da der var større sandsynlighed for, at en afgørelse var nær, gravede vi godset op. Det havde ingen skade taget. Vi holdt skydeøvelser i et øde område med spredt bevoksning, og karabinerne fungerede fint.

På hjemvejen, da jeg til fods gik et stykke vej hen til min cykel, havde jeg karabinen spændt fast under min overfrakke. Så mødte jeg overraskende en jævnaldrende bekendt, der undrede sig over at træffe mig der, men jeg bekræftede hans gæt på, at jeg var ude at se efter vibeæg.

Det hændte også, at jeg fra den bageste del af mit værelse havde sigteøvelser mod tyske soldater, der passerede forbi på vejen. Det forekom mig sært at se på et menneske gennem et sigtemiddel. Men et illegalt blads beskrivelse af kz-lejren Majdanek fik mig til også at se sagen fra en anden side.

På et tidspunkt beslaglagde tyskerne en del af mejeribygningen til depot, og ved porten stod hele tiden en tysk vagtpost. I den anden ende af bygningen havde vi skjult vore karabiner og ammunition m.m., og det bekymrede mig noget. Men Børge forklarede mig, at det var da egentlig fint, at den rare mand stod der og passede på, at ingen gik ind og tog vores gode sager.

Efterhånden var der i byen og omegnen mange, der havde sluttet sig til modstandsbevægelsen, og den vidunderlige 4. maj samledes vi om aftenen i Hillerslev Skole. Vi afventede forholdsordre. Kl. 23.00 fik vi besked: »Gå hjem og sov. Mød på Thisted Realskole i morgen kl. 08.00.« Den nat stod karabinen for første gang åbenlyst ved siden af min seng.

Den 5. maj kørte vi i bil til Thisted. Hvilken fest! Der var mange mennesker på gader og torve. Kirkeklokkerne ringede, og overalt så man det danske flag. På skolen fik vi efterhånden tildelt vagtopgaver, Holger og jeg skulle afpatruljere Storegade på strækningen fra Rådhuset til havnen. Mærkeligt at gå der

med karabinen i en rem over skulderen, synligt for enhver.

Men midt i festen var der noget, der skulle ordnes. Der var landsmænd, som under krigen havde plejet omgang med tyskerne, og for at de ikke skulle blive dømt af »gadens parlament«, var det besluttet, at de skulle interneres for at få en sømmelig retslig behandling. I Thisted blev også et antal personer midlertidigt bragt til Realskolen, og her iblandt var en kvinde, som tyske officerer et par dage senere under trusler forlangte frigivet. Det blev afvist, og herved opstod en spændt situation.

Holger og jeg gik vagt ved en vej nær skolen, og Jens Kirk kom og satte os ind i sagen og fastslog, at der var ingen grund til, at den slags skulle koste menneskeliv. »Brug ikke våben, før I får ordre til det!« sagde han. Og affæren løstes uden et eneste skud.

Senere deltog vi sammen med andre i vagtordninger ved forladede tyske forsvarsanlæg i Vorupør, Klitmøller, Hanstholm og andre steder. En dag også ved en tysk flygtningelejr. Dertil kom vi ved aftenstid og havde vagt indtil midnat.

Opgaven var at patruljere langs et 2-3 m højt hegn, der omsluttede lejren, og hindre, at nogen gennembrød hegnet. Vi tog karabinen over skulderen, spredte os over området og havde hver sin strækning at holde øje med. Jeg husker et par situationer, der opstod i aftenens løb.

Først en tragisk episode. En gammel mand, forhutlet og krumbøjet, kom hen til hegnet og begyndte at beklage sig. Jeg forstod ikke, hvad han sagde, men det var let at forstå, at han havde det svært. Det sagde hans tonefald, hans rysten på hovedet og andre fagter. Til sidst pegede han på min karabin og derefter på sig selv, og han sagde noget, der utvivlsomt betød, at han helst ville slutte sit liv her og nu. Jeg rystede på hovedet, og han humpede tilbage til barakkerne.

Museumsforvalter Ib Nielsen med US Carabinen.

Den anden erindring var anderledes opmuntrende. Et par kvinder nærmede sig hegnet, de var meget snaksomme, men jeg forstod ikke deres sprog. Dog talte de tydeligvis om det kølige vejr, det kunne jeg forstå af deres fagter og bevægelser, og dertil kunne jeg jo nikke bekræftende, for det var virkelig en kold nat. Da jeg senere på min vandring kom til samme sted, kastede den ene af kvinderne en sammenrullet tøjbylt over hegnet, og da jeg så nærmere efter, var det en militærfrakke. Jeg tog den på, den passede mig fint, var med en lun krave og nåede mig til knæene. De nikkede og smilede, men ikke nok med det, for et øjeblik efter kom de tilbage med en kop varm kaffe, som lige akkurat kunne kantes ud gennem maskerne i hegnet. Det var noget, der varmede, og jeg lærte, at også blandt de fremmede var der godhjertede mennesker.

Hen på sommeren blev bevogtningsopgaver overtaget af militæret, og modstandsfolk afleverede deres våben. Det var dog ikke et krav,

hvis man som i mit tilfælde meldte sig ind i en skytteforening. Karabinen blev dér brugt i en kort periode, mens andre interesser og krav gjorde sig gældende. Så blev den pakket ned, gemt, men ikke glemt, og nu er den på museum, så den kan være med til at fortælle nye generationer om besættelsen.

Disse glimt fra besættelsestiden fortæller lidt om, hvad denne karabin blev brugt til. Lykkeligvis blev den aldrig bragt i anvendelse i egentlige kamphandlinger.

Bent Rolighed

Født 1927. Uddannet på den frie lærerskole i Kerteminde og derefter lærer på Fyn og Himmerland. Ansat 1969-78 på Han Herreds Ungdomsskole og derefter på Klim Friskole, hvor han selv havde haft sin skolegang.

Et krumt sted var engang noget meget karakteristisk for Thy. Her er det Klitvejen 16 i Hjørdemål, og året er sandsynligvis 1924. Foran brændestablen ses ejerne af husmandsbruget, Else og Kjeld Larsen.